

Autumn Joy

Het Oude Raadhuis, Aalsmeer, 8 september 2013

Dames en Heren,

Het is niet gebruikelijk dat de zus van een van de exposanten een tentoonstelling opent. Maar ik nam de uitnodiging van Annefje van Itterzon meteen en ongegeneerd aan. Want was het geen ideale gelegenheid om slukreclame te maken voor het werk van m'n zus? Dat is in de geperverteerde kunstwereld van tegenwoordig – waar kunstenaars gedwongen worden ondernemer te zijn - toch geen enkel punt meer?

Maar toen ik enige dagen geleden – onder leiding van Annefje van Itterzon - deze tentoonstelling bezocht, bleek al snel dat niet alleen het werk van m'n zus, maar ook dat van de andere exposanten zich helemaal niet leent voor de gladde reclametaal met haar valse voorstellingen van de werkelijkheid. Wat deze tentoonstelling juist zo verrassend maakt, is dat het werk zich niet laat inpassen in de sjablonen van de hedendaagse kunst en dus ook niet in de commerciële taal van de kunstmarkt.

Zo is daar in de eerste plaats de ongebruikelijke achtergrond van deze expositie. Het gaat om louter vrouwelijke kunstenaars die elkaar niet gevonden hebben – zoals meestal het geval is bij exposerende mannen – op grond van een bepaald programma, een bepaalde ideologie of kunstzinnig idee – maar op grond van vriendschappen, waarvan sommige al dertig jaar duren. Vooral de zomervakanties bij Patricia Evans in Frankrijk waarin gezamenlijk wordt gewerkt, zijn voor deze vriendschappen van belang.

Was het – en ook dat maakt deze tentoonstelling verrassend - in de hoogtijdagen van het feminisme nog heel gebruikelijk dat vrouwen groepstentoonstellingen organiseerden, tegenwoordig menen veel vrouwen dat hun eigen leven en kunst zodanig uniek en individueel bepaald zijn, dat hun werk onmogelijk onder één thema met andere vrouwen gebracht kan worden.

Maar daar denken deze exposanten anders over. *Autumn Joy*, Herfstvreugde, hebben zij als titel gekozen voor een expositie met als thema: vrouwen. Dat is nogal gedurfd. Want verwijst de associatie "herfst en vrouwen" niet naar treurig verval en andere post-menopauzale ellende? Maar voor zóvër deze exposanten al in de herfst van hun leven verkeren, zijn ze als kunstenaars in ieder geval pas aan het begin van die herfst! En dat is wellicht het mooiste jaargetijde. Want pas in het uitsterven – wat zeker geen verval is - van de kleuren worden de gloed en het koloriet van de zomer het duidelijkst zichtbaar, als een nieuwe schoonheid.

En dat is wat deze getalenteerde exposanten laten zien. De uiteindelijke positie van vrouwen is niet die van de liefde, het moederschap, het werknemerschap of een carrière, maar een positie waarin deze ervaringen worden overstegen en tot een betekenisvolle eenheid worden gebracht. Te veel vrouwen die in de herfst van hun leven verkeren - en ik hoop nu niemand te beledigen - vluchten daartoe in esoterische, exotische en andere – ik zal maar zeggen - meditatieve levensstijlen die misschien het bewustzijn verruimen, maar de overtuigingskracht in ieder geval ernstig lijken te reduceren.

Maar de kunstenaar doet het anders. Die is in staat subjectieve ervaringen om te zetten in een min of meer objectieve beeldtaal die uitdrukt wat er met henzelf en met anderen is gebeurd, in die korte lente en die lange zomer van het leven.

Dat is wat deze tentoonstelling kenmerkt: het is de geleefde werkelijkheid zelf die tot uitdrukking wordt gebracht. Kijkt u naar de boeiende en expressieve vrouwbeelden en reliëfs van Victorine Loomans, naar de krachtige tekeningen van Patricia Evans van de moeder en de madonna, naar het mysterieuze werk van Ellen Schippers over de vrouw als verleidster en als degene die verleid wil worden, naar het oorspronkelijke en ontroerende werk van Marion van Harreveld die letterlijk de scherven van het alledaagse leven in het hoofd implanteert.

De exposanten kiezen bovendien een geheel eigen en stilistisch zeer gevarieerde beeldtaal, maar wel een die aansluit bij de tradities waarin zij zijn geschoold. Alle exposanten hebben aan een kunstacademie gestudeerd – Rietveld of Rijksacademie - en velen hebben ook de lerarenopleiding gevolgd. Het ambachtelijk niveau is hoog op deze tentoonstelling. Maar hun *Bildung* is een *Ausbildung* geworden in de zin van hoogstpersónlijke expressies.

Zo brengt Cisely Josephus Jitta de beeldtaal van Cobra verder en past die bovendien toe op een interessante combinatie van tafel en muurpaneel. De collages van Pauline Brants sluiten aan op dadaïsme en surrealisme, maar voegen een intrigerende sensitiviteit toe. Anke Louwerse varieert en moduleert op de dansende figuren van Matisse en weet de juiste en zuivere lijnen te vinden. Het werk van Hannah in 't Veld heb ik jammer genoeg nog niet gezien. Ik kan er daarom niets over zeggen.

Kortom, het verrassende van deze tentoonstelling is dat hier werk wordt geëxposeerd dat níet is gebaseerd op modieuze trends in de kunst, en dat níet slaafs de vluchtige en oppervlakkige bewegingen van de massamedia volgt. Integendeel. Het verrassende is dat hier – vanuit en misschien wel dankzij de traditie (want zonder traditie is uiteraard geen vernieuwing mogelijk) en dwars tegen de tijdgeest in - een wérkelijk authentiek en zuiver geluid wordt gehoord. (Kunst is taal).

Maar ben ik nu mijn zus vergeten? Dat zal toch zeker niet! Nee, natuurlijk niet. Want dankzij mijn zus en haar werk ben ik in staat de waarde en betekenis van het werk van de andere exposanten te herkennen. Ook voor Carla is het tekenen en schilderen een van de belangrijkste krachtlijnen in haar leven. Ze maakte de prachtigste portretten van haar zonen Jan en Paul en van haar moeder. Dat geldt ook voor de vele portretten die ze buiten de familiekring maakte. Bij sommige ervan kijk je zó diep in de ziel van de geportretteerde, dat je op een gegeven moment – pijnlijk in jezelf getroffen - je ogen afwendt. U zult misschien dezelfde ervaring hebben bij de portretten die zij hier exposeert. Hoger kun je als kunstenaar niet reiken, lijkt me: kunst die het kijken ernaar tot een pijnlijke confrontatie met jezelf maakt, en je dwingt tot wegstijgen!

Dames en heren, ik zou zeggen, koopt u vanmiddag met een gerust hart royaal in!
Investeren in kwaliteit verloochenen zich nooit!

Ik dank u voor uw aandacht.

Prof. mr. Dorien Pessers